

Түсті: 20.12.2025 Мақұлданды: 25.12.2025 Онлайн қолжетімді: 31.12.2025

MPNТИ 10.87.75

DOI: <https://www.doi.org/10.32523/2791-0954-2025-16-4-49-59>

Қазақстан Республикасының ғарыш саласын дамытудағы халықаралық ынтымақтастығының құқықтық негіздері

Қаражан Бекмырза Серікұлы

Философия докторы (PhD)

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Халықаралық құқық кафедрасының аға оқытушысы

Астана, Қазақстан

e-mail: karazhan_bs_3@enu.kz

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4927-9634>

Сауан Рабиға Жақыпқызы

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Академиялық мәселелер жөніндегі департаменті, Оқу үдерісін ұйымдастыру бөлімінің бас маманы

Астана, Қазақстан

e-mail: rsauan@mail.ru

Андатпа: Бүгінгі күде ғарышты және аспан денелерін зерттеу, ғарыштық технологияларды дамыту технологиялық тұрғыдан дамыған, озық мемлекеттердің және қаражаты көп жеке меншік компаниялардың қызығушылығына ілігіп отыр. Өз аумағында тарихи маңызы бар Байқоңыр ғарыш айлағының орналасуына байланысты аталмыш бағытта елеулі әлеуетке ие болып отырған Қазақстан Республикасының ғарыш саласын дамытуда халықаралық ынтымақтастықты оңтайлы ұйымдастыру шешуші рөл атқарады. Бұл мақалада Қазақстан Республикасы қатысушысы болып табылатын ғарышты бейбіт игерудегі мемлекеттік ынтымақтастықты реттейтін негізгі көпжақты және екіжақты халықаралық шарттар қарастырылып, халықаралық ынтымақтастықтың болжамды даму бағыттары зерттеледі. Мақалада Қазақстанның Ресей Федерациясымен және «Бәйтерек» ғарыштық зымыран кешенін әзірлеудегі басқа да негізгі серіктестермен ынтымақтастығына ерекше назар аударылады. Сондай-ақ, осы саладағы ұлттық заңнама мен халықаралық құқық арасындағы байланыс зерттеледі.

Түйін сөздер: халықаралық ғарыш құқығы, халықаралық ынтымақтастық, ғарыш қызметі, Қазақстан Республикасы, Байқоңыр ғарыш айлағы.

The legal basis of international cooperation of the Republic of Kazakhstan in the development of the space industry

Bekmyrza Karazhan

Doctor of Philosophy (PhD)

Senior lecturer of the Department of international law of L.N. Gumilyov ENU
Astana, Kazakhstan,

e-mail: karazhan_bs_3@enu.kz

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4927-9634>

Rabiga Sauan

Chief Specialist of the Department of Organization of the educational process,
Department of academic affairs of L.N. Gumilyov ENU

Astana, Kazakhstan

e-mail: rsauan@mail.ru

Abstract: Today, the exploration of outer space and celestial bodies, and the development of space technologies, are of interest to technologically advanced, leading countries and private companies with significant financial resources. Properly organized international cooperation plays a key role in the development of the Republic of Kazakhstan's space industry, which boasts significant potential in the field thanks to the presence of the historically significant Baikonur Cosmodrome. The article examines the main multilateral and bilateral international treaties regulating the interaction of states in the development of the space industry, to which the Republic of Kazakhstan is a party, and also explores possible areas for the development of international cooperation in the future. Particular attention is paid to Kazakhstan's cooperation with the Russian Federation and other key partners in the development of the Baiterek space rocket complex. The relationship between national legislation and international law in this area is also explored.

Keywords: international space law, international cooperation, space activities, Republic of Kazakhstan, Baikonur Cosmodrome.

Правовые основы международного сотрудничества Республики Казахстан в развитии космической отрасли

Каражан Бекмырза Серикович

Доктор философии (PhD)

Старший преподаватель кафедры международного права ЕНУ им. Л.Н. Гумилева

Астана, Казахстан

e-mail: karazhan_bs_3@enu.kz

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4927-9634>

Сауан Рабига Жакыпқызы

Главный специалист отдела организации учебного процесса департамента по академическим вопросам ЕНУ им. Л.Н. Гумилева

Астана, Казахстан

e-mail: rsauan@mail.ru

Аннотация: Сегодня исследование космического пространства и небесных тел, развитие космических технологий вызывают интерес технологически развитых, передовых государств и частных компаний с большим количеством финансовых средств. Грамотная организация международного сотрудничества играет ключевую роль в развитии космической отрасли Республики Казахстан, обладающей большим потенциалом в данном направлении благодаря наличию на своей территории исторически значимого космодрома Байконур. В статье рассматриваются основные многосторонние и двусторонние международные договоры, регулирующие взаимодействие государств в сфере развития космической отрасли, участником которых является Республика Казахстан, а также исследуются возможные направления развития международного сотрудничества в будущем. Особое внимание уделено вопросу сотрудничества Казахстана с Российской Федерацией и другими ключевыми партнерами в направлении развития космического ракетного комплекса «Байтерек». Определена взаимосвязь национального законодательства и норм международного права в рассматриваемой отрасли.

Ключевые слова: международное космическое право, международное сотрудничество, космическая деятельность, Республика Казахстан, космодром Байконур.

Кіріспе. XX ғасырдың екінші жартысынан бастап ғарышты бейбіт бағытта игеру, аспан денелерін ғылыми тұрғыда зерттеу бағытында елдер арасында халықаралық ынтымақтастық арта түсті. Ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуы ғарыш саласының мемлекеттер үшін стратегиялық маңызын одан да арттыра түсті. Бүгінгі күнде ғарыш технологиялары халықаралық байланыс, навигация, климаттық мониторинг, табиғи ресурстарды басқару, жануарлардың трансшекаралық миграциясы, трансшекаралық өзендерді бақылау және төтенше жағдайлардың алдын алу сияқты маңызды бағыттарда кеңінен қолданылады. Осыған байланысты ғарыш қызметінің дамуы, оның халықаралық, трансшекаралық мәселелерді шешуге байланысты кеңінен қолданылуы халықаралық құқықтық реттеуді және мемлекеттер арасындағы тығыз ынтымақтастықты талап етеді.

Қазақстан Республикасының ғарыш кеңістігін халықаралық игерудегі рөлі ерекше. Әлемдегі алғашқы және ең ірі ғарыш айлақтарының бірі – Байқоңыр ғарыш айлағының ел аумағында орналасуы аталмыш салада оның халықаралық аренада маңызын арттырып, ғарыш державаларының қатарында стратегиялық әріптеске айналуына септігін тигізді. Тәуелсіздік алғаннан кейін Қазақстан Республикасы өз алдына дербес ғарыштық қызметті дамыту саясатын жүргізіп, аталмыш саланы ұлттық экономиканың және ғылыми әлеуеттің басым бағыттарының бірі ретінде айқындады және халықаралық ынтымақтастыққа негізделген даму моделін қалыптастырды. Еліміз 2005 жылы ғарыш

саласындағы өзінің ұлттық компаниясын құрды, бірқатар алыс және жақын шетелдік серіктестермен бірлесіп, жасанды жер серіктерін құрастырып, орбитаға ұшырды, өз аумағында отандық және шетелдік космонавттарды көп рет қарсы алды, ендігі кезекте «Союз-5/Сұңқар» зымыран-тасығышының көмегімен ғарышқа отандық және шетелдік жүктерді жеткізуді жоспарлап отыр. Бұл өз кезегінде ғарыш қызметін ұлттық және халықаралық деңгейде құқықтық реттеуді қажет етеді.

Қазақстан Республикасының ғарыш саласындағы халықаралық ынтымақтастығы жоғары деңгейде тәжірибелік маңызға ие болғанымен, оның құқықтық аспектілері одан да әрі зерттеуді, және Қазақстанның ұлттық мүдделері тұрғысынан халықаралық шарттардың қолданылуы, екіжақты келісімдердің ерекшеліктері және олардың ұлттық заңнамамен арақатынасы терең әрі жан-жақты талдауды қажет етеді. Сонымен қатар, соңғы жылдары ғарыш қызметін коммерцияландыру, аталмыш бағытқа жеке сектордың қатысуы және экологиялық, ақпараттық, ұлттық қауіпсіздік мәселелерінің күшеюіне байланысты туындауы мүмкін жаңа құқықтық проблемалар құқық мамандарының назарында болуы керек деп санаймыз.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу жұмысының аясында Қазақстанның ғарыш саласын дамыту бағытындағы халықаралық шарттарға қатысуының құқықтық салдарлары, сондай-ақ халықаралық жауапкершілік пен міндеттемелердің орындалу ерекшеліктері зерделенді. Халықаралық ғарыш құқығының қалыптасуы мен дамуына ықпал еткен теориялық еңбектер мен ғылыми жарияланымдар және Қазақстан Республикасының ұлттық заңнамасы мен мемлекеттік бағдарламалық құжаттардың халықаралық нормалармен ұштасуы мақалада қамтылған.

Қарастырылып отырған жұмыста бірқатар ғарыш саласын дамытудағы халықаралық-құқықтық актілерге шолу жасалынған. Олардың қатарына 1967 жылғы Мемлекеттердің Айды және басқа да аспан денелерін қоса алғанда, ғарыш кеңістігін зерттеу және пайдалану жөніндегі қызметінің принциптері туралы шарт, 1972 жылғы Ғарыш объектілері келтірген зиян үшін халықаралық жауапкершілік туралы конвенция, 1975 жылғы Ғарыш кеңістігіне ұшырылатын объектілерді тіркеу туралы конвенция және басқа да әмбебап халықаралық құжаттар кіреді. Сонымен қатар зерттеу барысында Қазақстан Республикасының «Ғарыш қызметі туралы» Заңы, Қазақстан мен Ресей Федерациясы арасындағы Байқоңыр ғарыш айлағын жалға беру туралы келісім, мемлекеттік стратегиялық және салалық бағдарламалар, уәкілетті мемлекеттік органдардың ресми статистикалық деректері мен есептері пайдаланылды.

Зерттеу барысында салыстырмалы-құқықтық әдіс әртүрлі мемлекеттердің ғарыш саласын құқықтық реттеу тәсілдерін салыстыру үшін қолданылды. Әдістемелік негіз ретінде салыстырмалы-құқықтық, формальды-құқықтық және жүйелік талдау әдістері қолданылды. Жұмыстың кей бөліктеріне керекті көп мағлұматты қамтитын ақпарат көздеріне аналитикалық талдауларды жүргізу барысында жасанды интеллект (ChatGPT) көмегі қолданылды.

Нәтижелер мен талқылау. Қазақстан Республикасының ғарыш саласындағы халықаралық ынтымақтастығы күрделі, бірнеше деңгейден тұратын құқықтық реттеу жүйесіне негізделген. Бұл жүйе халықаралық жария құқық нормаларын, екіжақты және көпжақты шарттарды, сондай-ақ ұлттық заңнама нормаларын қамтиды. Бұл аталмыш саладағы елдің халықаралық міндеттемелерін орындаумен қатар, ұлттық мүдделерді қорғауға және ғарыш саласын тұрақты дамытуға бағытталған.

Жүргізілген зерттеу нәтижелері Қазақстанның Біріккен Ұлттар Ұйымы аясында қабылданған негізгі халықаралық ғарыш шарттарына қатысуы ұлттық ғарыш саясатының құқықтық бағдарын айқындайтынын көрсетті. Атап айтқанда, 1967 жылғы Мемлекеттердің Айды және басқа да аспан денелерін қоса алғанда, ғарыш кеңістігін зерттеу және пайдалану жөніндегі қызметінің принциптері туралы шартта [1] бекітілген ғарыш кеңістігінің «бүкіл адамзаттың игілігі» ретіндегі мәртебесі, оны ұлттық иемденуге тыйым салу және бейбіт мақсатта пайдалану қағидаттары Қазақстан Республикасының ғарыш қызметіне қатысты барлық стратегиялық және нормативтік құжаттарында көрініс тапқан. Конвенцияның 1-бабында «Мемлекеттер Айды және басқа аспан денелерін зерттеудегі халықаралық ынтымақтастыққа жәрдемдеседі және қолдайды», - делінген [1]. Қазақстанның жоғарыда айтылған халықаралық бастамалары осы ережені берік ұстанатындығын көрсетеді. Бұл қағидаттар Қазақстанның ғарыш саласындағы халықаралық беделін нығайтуға және сенімді әріптес ретіндегі рөлін арттыруға ықпал етеді. Аталмыш құжатқа Қазақстан Республикасы 1997 жылы қосылды [2].

1972 жылғы Ғарыш объектілері келтірген зиян үшін халықаралық жауапкершілік туралы конвенцияны талдау нәтижесінде Қазақстан үшін абсолюттік жауапкершілік институтының ерекше маңызға ие екендігі анық. Конвенцияның 12-бабында «келтірілген залал үшін өтемақы халықаралық құқық және әділдік принциптеріне сәйкес айқындалады», - деп көрсетілгендігін атап өткен жөн [3]. Аталмыш конвенцияға еліміз 1997 жылы қосылған. Ел аумағында Байқоңыр ғарыш айлағының орналасуы Қазақстанды ғарыш қызметінен туындауы мүмкін экологиялық, техникалық және құқықтық тәуекелдерге тікелей қатысушы мемлекетке айналдырады. Осы тұрғыда зерттеу нәтижелері Қазақстанның ұлттық заңнамасында экологиялық қауіпсіздік пен тәуекелдерді басқару мәселелерін халықаралық стандарттарға сай жетілдіру қажеттілігін көрсетті. Бұрынғы зерттеулерде ғарыш қызметінің экологиялық салдары жиі қозғалғанмен, Қазақстан жағдайында бұл мәселе көбіне декларативті деңгейден көтерілмеді. Қызылорда облысында зымырандардың құлауына байланысты орын алып жатқан экологиялық зардаптарды ескеретін болсақ, осы бағытта эффективті құқықтық тетіктерді енгізу ұсыныстарын қарастырған жөн деп есептейміз.

1975 жылғы Ғарыш кеңістігіне ұшырылатын объектілерді тіркеу туралы конвенция аясында жүргізілген сараптама нәтижелері Қазақстанның халықаралық есептілік пен ашықтық қағидаттарын берік ұстанатынын

айқындады [4]. Ұлттық ғарыш объектілерінің тіркелуі және Біріккен Ұлттар Ұйымына тиісті ақпараттың ұсынылуы халықаралық ғарыш қызметінің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған іс-әрекеттер. Еліміз тарихта ұшырған 3 жасанды жер серіктерін (KazSat-1, KazSat-2, KazSat-3) аталмыш ережелерге сай тіркеуден өткізіп, бүгінгі таңда қолданыста тәжірибе иемденіп жатыр. Бұл Қазақстанның халықаралық тәжірибеге сәйкес әрекет ететінін көрсетіп, бірқатар дамушы мемлекеттермен салыстырғанда институционалдық тұрғыдан алға шыққанын көрсетеді.

Байқоңыр ғарыш айлағының құқықтық режимін реттейтін Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясы арасындағы келісімдердің халықаралық ынтымақтастықтағы алатын орны ерекше. Екі ел ғарыш айлағын бірлесіп қолдану мәселелеріне байланысты 62 екіжақты халықаралық келісімшарт жасасқан [5]. 1994 жылғы жалға беру туралы келісім мен оған қосымша хаттамалар Қазақстанның егемендігі, юрисдикциясы және экологиялық қауіпсіздігі мәселелерін күрделі құқықтық теңгерім негізінде шешуге бағытталған. 2004 жылы екі ел Байқоңыр ғарыш айлағын жалға беру мерзімін 2050 жылға дейін создыртты. Ресей Федерациясының шығысындағы «Восточный» ғарыш айлағын құрастыруына байланысты, соған орай ұшырулардың басым бөлігі сол жақтан атқарлатындығына байланысты аталмыш мерзім қысқаруы да мүмкін деп есептейміз. Сол себепті, біз мұра болып қалған өте қажетті ғарышты инфрақұрылымды тиімді пайдаланудың жолдарын қарастырғанымыз жөн. Әрине, осы жылдарда пайдаланудағы тәуекелдер ескеріліп, жергілікті халықтың қауіпсіздігі қамтамасыз етілуі, олардың экологиялық құқықтарын шектелмеуі басты назарда болуы тиіс.

Бүгінгі күнде екі ел ғарыш аймақтың инфрақұрылымын пайдаланып, «Бәйтерек» ғарыш зымыран кешенін дамытуға тырысып жатыр. Бұл жобаның бастауы 2004 жылы екі ел басшыларының Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясы арасында «Байқоңыр» кешенін тиімді пайдалану туралы келісімшарт жасасып, 2005 жылы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы «Байқоңыр» ғарыш айлағында «Бәйтерек» ғарыш зымыран кешенін құру туралы келісімінен [6] санақ алады. Жақында мемлекет басшысы аталмыш заңға түзетулер енгізу туралы хаттамаға қол қойып, 2027 жылға дейін «Бәйтерек» ғарыш зымыран кешенінен «Союз-5» тасымалдағыш зымыранының кемінде үш сынақтық ұшырылуын жүзеге асырылуы және 2028 - 2039 жылдар аралығы кезеңінде жылына кемінде үш рет ұшыру «Бәйтерек» ғарыш зымыран кешенінен «Союз-5» тасымалдағыш зымыранымен және оның ықтимал модификацияларымен ғарыш аппараттарын орбиталарға шығару бойынша тапсырыстар орналастыру жоспарланып отыр [7].

Аймақтық және институционалдық ынтымақтастықты талдау нәтижелері Қазақстанның ғарыш саласында көпвекторлы саясат ұстанатынын көрсетті. Еуропалық ғарыш агенттігімен, ТМД елдерімен және басқа да халықаралық ұйымдармен әріптестік технология трансфертіне, ғылыми зерттеулерге және кадрлық әлеуетті дамытуға мүмкіндік береді [8]. Бұл тұрғыда алынған нәтижелер

халықаралық тәжірибеде кең таралған кооперациялық модельдермен үндес келеді. Мәселен, Еуропа елдерінің бірлескен ғарыш бағдарламаларымен салыстырғанда, Қазақстанның қатысуы әлі де шектеулі болғанымен, институционалдық негіздің қалыптасуы болашақта интеграцияны тереңдетуге жағдай жасайды.

Ұлттық заңнама мен халықаралық құқық нормаларының өзара байланысын талдау нәтижелері Қазақстан Республикасының «Ғарыш қызметі туралы» Заңы халықаралық міндеттемелерді имплементациялаудың негізгі құралы екенін көрсетті. Заңда халықаралық жауапкершілік, қауіпсіздік және лицензиялау мәселелерінің көрініс табуы халықаралық құқықтың тікелей немесе жанама қолданылуына мүмкіндік береді [9]. Дегенмен, салыстырмалы талдау көрсеткендей, кейбір дамыған мемлекеттердің заңнамасымен салыстырғанда, жеке сектордың қатысуын реттеу және ғарыш қызметін коммерцияландыруға қатысты нормалар әлі де жетілдіруді қажет етеді. Жалпы еліміз тәуелсіздігін алғаннан кейін ғарыш қызметін қолдау мақсатында төрт мемлекеттік бағдарлама қабылданған. Аталмыш бағдарламалардың олқылықтары Ж. Медеуовтың еңбегінде көрсетілген [10].

Зерттеу нәтижелері ғарыш қызметін коммерцияландыру үрдісінің Қазақстан үшін жаңа құқықтық сын-қатерлер туындататынын айқындады. Жеке компаниялардың ғарыш қызметіне қатысуы халықаралық жауапкершілік мәселесін күрделендіріп, ғарыш қоқысы, деректерді қорғау және киберқауіпсіздік сияқты жаңа проблемаларды алға тартады. Бұл мәселе алдыңғы зерттеулерде жалпы сипатта қарастырылғанымен, Қазақстан контекстінде жүйелі құқықтық талдау жеткіліксіз болған. Осы зерттеу аталған мәселелерді ұлттық құқықтық саясатты жетілдіру қажеттілігімен байланыстыра отырып талқылайды.

Қазақстан Республикасының ғарыш саласындағы халықаралық ынтымақтастығы жалпы алғанда тиімді құқықтық негізге ие, алайда ғарыш қызметінің жаһандық трансформациясы жағдайында бұл негізді үздіксіз жаңғырту қажет. Халықаралық тәжірибемен салыстырмалы талдау Қазақстанның ғарыш құқығы саласында эволюциялық даму жолын таңдағанын және халықаралық стандарттарға бейімделу әлеуетінің жоғары екенін көрсетеді. Бұл зерттеу нәтижелері Қазақстанның ғарыш саясатын құқықтық қамтамасыз етуді жетілдіруге және болашақ ғылыми ізденістерге әдіснамалық негіз бола алады. Қазақстанның «KazSat», «KazEOSat» және басқа да спутниктік жобалары халықаралық әріптестік негізінде жүзеге асырылып, елдің телекоммуникация, экология және қауіпсіздік салаларындағы мүмкіндіктерін кеңейтті. Атап айтқанда, аталмыш спутниктер жерді қашықтан зондтауға мүмкіндік береді [11].

Қорытынды. Қазақстан Республикасының ғарыш саласындағы халықаралық ынтымақтастығы тиімді құқықтық базаға ие, алайда ғарыш қызметін коммерцияландыру, жеке сектордың белсенді қатысуы және экологиялық қауіпсіздік мәселелерінің күшеюі жағдайында бұл базаны одан әрі жетілдіру қажеттілігі туындап отыр. Әсіресе жеке ғарыш компанияларының

жауапкершілігі, ғарыш қоқысы және деректерді қорғау салаларында ұлттық құқықтық реттеуді халықаралық тәжірибеге сәйкес жаңғырту маңызды.

Қарастырылып отырған жұмыстағы мәселелер Қазақстан Республикасының ғарыш саласындағы мемлекеттік саясатын құқықтық қамтамасыз етуді жетілдіруде, халықаралық шарттарды қолдану тәжірибесін жүйелеуде және нормативтік-құқықтық актілерді жаңартуда ескерілуі керек деп санаймыз. Зерттеу қорытындылары халықаралық ғарыш құқығы саласындағы оқу курстарында, ғылыми-зерттеу жұмыстарында және қолданбалы құқықтық талдауларда қолдануға жарамды.

Болашақ зерттеулер үшін ғарыш қызметінің цифрлануы, жеке сектордың халықаралық-құқықтық жауапкершілігі, ғарыш экологиясы және аймақтық ғарыш ұйымдары шеңберіндегі ынтымақтастық мәселелерін тереңдетіп зерделеу перспективалы бағыттар ретінде ұсынылады. Бұл бағыттар Қазақстан Республикасының ғарыш саласын тұрақты және қауіпсіз дамытуға құқықтық негіз қалыптастыруға ықпал етеді.

Қаржыландыру туралы ақпарат

Бұл зерттеу арнайы қаржыландырусыз жүргізілді.

Әдебиеттер тізімі

1. Мемлекеттердің Айды және басқа да аспан денелерін қоса алғанда, ғарыш кеңістігін зерттеу және пайдалану жөніндегі қызметінің принциптері туралы шарт [Электронды ресурс] БҰҰ ресми сайты, URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/outer_space_governing.shtml (қаралған уақыты: 24.12.2025)

2. Мемлекеттердің Айды және басқа да аспан денелерін қоса ғарыш кеңістігін зерттеу және пайдалану жөніндегі қызметінің принциптері туралы шартқа Қазақстан Республикасының қосылуы туралы Қазақстан Республикасының Заңы [Электронды ресурс] «Әділет» Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z970000104> (қаралған уақыты: 24.12.2025)

3. Ғарыш объектілері келтірген зиян үшін халықаралық жауапкершілік туралы конвенцияға Қазақстан Республикасының қосылуы туралы Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 15 мамырдағы N 107 Заңы [Электронды ресурс] «Әділет» Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z970000107> (қаралған уақыты: 24.12.2025)

4. Ғарыш кеңістігіне жіберілген объектілерді тіркеу туралы конвенцияға Қазақстан Республикасының қосылуы туралы Қазақстан Республикасының Заңы [Электронды ресурс] «Әділет» Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z970000108> (қаралған уақыты: 24.12.2025)

5. Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы "Байқоңыр" кешенін жалға беру Шартын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Президентінің 1995 жылғы 17 сәуірдегі N 2195 Жарлығы [Электронды ресурс] «Әділет» Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U950002195_/links (қаралған уақыты: 24.12.2025)

6. Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы «Байқоңыр» ғарыш айлағында «Бәйтерек» ғарыш зымыран кешенін құру туралы келісімді бекіту туралы Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 21 қазандағы N 82 Заңы [Электронды ресурс] «Әділет» Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z050000082> (қаралған уақыты: 24.12.2025)

7. Черненко Л., Когда запустят «Байтерек»: Токаев подписал закон [Электронды ресурс] URL: <https://www.zakon.kz/pravo/6491417-kogda-zapustyat-bayterek-tokaev-podpisal-zakon.html> (дата обращения: 24.12.2025)

8. Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығының ғарыш кеңістігін бейбіт мақсаттарда зерттеу және пайдалану саласындағы ынтымақтастық туралы конвенциясын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Президентінің 2019 жылғы 27 тамыздағы № 138 Жарлығы [Электронды ресурс] «Әділет» Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1900000138> (қаралған уақыты: 24.12.2025)

9. Ғарыш қызметі туралы Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 6 қаңтардағы № 528-IV Заңы [Электронды ресурс] «Әділет» Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1200000528> (қаралған уақыты: 24.12.2025)

10. Медеуов Ж., Государственная политика Казахстана в космической отрасли: от реализации программ развития к формированию институциональной памяти отрасли // Gumilyov Journal of History. 2022. №3 (140). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/gosudarstvennaya-politika-kazahstana-v-kosmicheskoy-otrasli-ot-realizatsii-programm-razvitiya-k-formirovaniyu-institutsionalnoy> (дата обращения: 24.12.2025).

11. Зукай, Ж., & Акшالова, Р. (2025). Жерді қашықтан зондтауды халықаралық-құқықтық реттеудің кейбір мәселелері: <https://www.doi.org/10.32523/2791-0954-2025-15-3-40-49>. *Еуразия халықаралық құқық журналы*, 15(3), 40–49. Retrieved from <https://eajil.enu.kz/index.php/main/article/view/156>

References

1. Memleketterdiñ Aidy jäne basqa da aspan denelerin qosa alğanda, ғарыш кеңістігін зерттеу және пайдалану жөніндегі қызметінің принципі туралы шарт [Elektrondy resurs] BÜÜ resmi saity, URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/outer_space_governing.shtml (qaralğan uaqyty: 24.12.2025)

2. Memleketterdiñ Aidy jäne basqa da aspan denelerin qosa ğarys keñistigin zertteu jäne paidalanu jönindegi qyzmetiniñ prinsipteri turaly şartqa Qazaqstan Respublikasynyñ qosyluy turaly Qazaqstan Respublikasynyñ Zañy [Elektrondy resurs] «Ädilet» Qazaqstan Respublikasy normativtik qūqyqtyq aktileriniñ aqparattyq-qūqyqtyq jüiesi URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z970000104> (qaralğan uaqyty: 24.12.2025)

3. Ğarys obektleri keltirgen zian üşin halyqaralyq jauapkerşilik turaly konvensiağa Qazaqstan Respublikasynyñ qosyluy turaly Qazaqstan Respublikasynyñ

1. 1997 jylğy 15 mamyrdağy N 107 Zañy [Elektrondy resurs] «Ädilet» Qazaqstan Respublikasy normativtik qūqyqtyq aktileriniñ aqparattyq-qūqyqtyq jüiesi URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z970000107> (qaralğan uaqyty: 24.12.2025)

4. Ğarys keñistigine jiberilgen obektilderdi tirkeu turaly konvensiağa Qazaqstan Respublikasynyñ qosyluy turaly Qazaqstan Respublikasynyñ Zañy [Elektrondy resurs] «Ädilet» Qazaqstan Respublikasy normativtik qūqyqtyq aktileriniñ aqparattyq qūqyqtyq jüiesi URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z970000108> (qaralğan uaqyty: 24.12.2025)

5. Qazaqstan Respublikasynyñ Ükimeti men Resei Federasiasynyñ Ükimeti arasyndağy "Baiqoñyr" keşenin jalğa beru Şartyn bekıtu turaly Qazaqstan Respublikasy Prezidentiniñ 1995 jylğy 17 säuirdegi N 2195 Jarlyğy [Elektrondy resurs] «Ädilet» Qazaqstan Respublikasy normativtik qūqyqtyq aktileriniñ aqparattyq-qūqyqtyq jüiesi URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U950002195_/links (qaralğan uaqyty: 24.12.2025)

6. Qazaqstan Respublikasynyñ Ükimeti men Resei Federasiasynyñ Ükimeti arasyndağy «Baiqoñyr» ğarys ailağynda «Bäiterek» ğarys zymyran keşenin qūru turaly kelisimdi bekıtu turaly Qazaqstan Respublikasynyñ 2005 jylğy 21 qazandağy N 82 Zañy [Elektrondy resurs] «Ädilet» Qazaqstan Respublikasy normativtik qūqyqtyq aktileriniñ aqparattyq-qūqyqtyq jüiesi URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z050000082> (qaralğan uaqyty: 24.12.2025)

7. Chernenko L., Kogda zapustät «Baiterek»: Tokaev podpisal zakon [Elektrondy resurs] URL: <https://www.zakon.kz/pravo/6491417-kogda-zapustyat-baiterek-tokaev-podpisal-zakon.html> (data obraşenia: 24.12.2025)

8. Täuelsız Memleketter Dostastyğynyñ ğarys keñistigin beibit maqsattarda zertteu jäne paidalanu salasyndağy yntymaqtastyq turaly konvensiasyn bekıtu turaly Qazaqstan Respublikasy Prezidentiniñ 2019 jylğy 27 tamyzdağy № 138 Jarlyğy [Elektrondy resurs] «Ädilet» Qazaqstan Respublikasy normativtik qūqyqtyq aktileriniñ aqparattyq-qūqyqtyq jüiesi URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1900000138> (qaralğan uaqyty: 24.12.2025)

9. Ğarys qyzmeti turaly Qazaqstan Respublikasynyñ 2012 jylğy 6 qañtardağy № 528-IV Zañy [Elektrondy resurs] «Ädilet» Qazaqstan Respublikasy normativtik qūqyqtyq aktileriniñ aqparattyq-qūqyqtyq jüiesi URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1200000528> (qaralğan uaqyty: 24.12.2025)

10. Medeuov J., Gosudarstvennaia politika Kazahstana v kosmicheskoi otrasli: ot realizasii program razvitia k formirovaniu institusionälnoi pamäti otrasli //

Gumilyov Journal of History. 2022. №3 (140). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/gosudarstvennaya-politika-kazahstana-v-kosmicheskoy-otrasli-ot-realizatsii-programm-razvitiya-k-formirovaniyu-institutsionalnoy> (data obraşenia: 24.12.2025).

11. Zukai, J., & Akşalova, R. (2025). Jerdı qaşyqtan zondtaudy halyqaralyq-qūqyqtyq retteudıñ keibır мәseleleri: <https://www.doi.org/10.32523/2791-0954-2025-15-3-40-49>. Eurazia halyqaralyq qūqyq jurnaly, 15(3), 40–49. Retrieved from <https://ejil.enu.kz/index.php/main/article/view/156>